

Tez Nasıl Yazılır?

Eco, U. (2017), Tez Nasıl Yazılır?, Çev. Betül Parlak, 1. Baskı, İstanbul: Can Yayınları
Değerlendiren: Umut Berker SEVİLMİŞ¹

Gülün Adı, Foucault Sarkacı gibi eserlerinden tanıdığımız Umberto Eco'nun "Tez Nasıl Yazılır?" isimli kitabını okumak, yazarı farklı bir açıdan tanıma fırsatı doğuruyor. Deneyimli bir üniversite profesöründen bir tezin nasıl yazılacağını dinlemek, başarılı bir yazarın üslubunu deneyimlemek, "Tez Nasıl Yazılır?" isimli çalışmada iç içe geçiyor. Bir başka deyişle yazarın, daha sonra yazmış olduğu Gülün Adı veya Foucault Sarkacı gibi eserlerindeki orta çağ esintileri taşıyan akıcı ve masalsi anlatımını, çok farklı bir konuda pratik bilgiler içeren bu eserinde de kullanabilmiş olması yazarın usta bir kalem olduğunu fazlasıyla kanıtıyor. Bu durum, kitabının bu denli başarılı olmasını, yirmiden fazla dile çevrilmesini ve aradan otuz üç sene geçmesine rağmen halen süregelen popüleritesini açıklamaya yetiyor.

Tez Nasıl Yazılır isimli eser içeriği bakımından yayımlandığı dönemde oldukça ilgi çektiğinden kitap hakkında birçok değerlendirme yazısı bulunuyor. Dilimize 2017 yılında çevrildiğinden henüz sınırlı sayıda Türkçe değerlendirme yazısı bulunsun da, özellikle 2015 yılında Caterina Mongiat Farina ve Geoff Farina tarafından İngilizce'ye çevrildikten sonra yazılmış çok sayıda değerlendirme yazısına erişilebiliyor. Kitabın 2017 yılında Can Yayınları tarafından yayımlanan, Betül Parlak imzalı çevirisi profesyonel bir anlatım sunuyor. Altı bölümden oluşan kitabın ilk üç bölümü hazırlık ve araştırma aşamalarına değinirken, dördüncü ve beşinci bölüm planlama ve yazım aşamalarını, altıncı bölüm ise nihai redaksiyon aşamasını anlatıyor. Böylece tez yazım sürecinin tüm aşamalarına değinilmiş ve bu süreci yaşayan okurlara eşlik edilmiş oluyor. Aynı zamanda bu süreç içerisinde verilmesi gereken kararları, ortaya çıkabilecek sorunların çözüm önerilerini ve süreci kolaylaştıran çok sayıda tavsiyeyi barındırıyor.

Kitap özellikle tez yazım aşamasındaki öğrenciler için pratik bilgiler vermesinin yanında yazarın deneyimlerini de paylaşıyor. Sadece araştırmanın ve konuyu seçmenin öneminden bahsetmekle kalmıyor, son taslağın incelenerek son halin verilmesine dek her ayrıntıya değiniyor, ustalaşmaya yönelik pratik tavsiyeler sunuyor. Yazar kendi döneminden güncel örnekler vererek tez yazmanın inceliklerine eğiliyor. Tezin ilk aşamasından sonuna dek nasıl örüldüğüne, nasıl bir bütün haline getirildiğine ilişkin çeşitli deneyimler aktararak tez yazmak isteyen öğrencilerin bu ilk deneyimlerine akıcı bir şekilde eşlik ediyor. Bu bağlamda benzeri kitaplardan farklılaşan "Tez Nasıl Yazılır?" isimli eserinde Eco, "Teziniz tıpkı ilk aşkınız gibi olacağından onu unutmanız çok zor olacaktır" (s.318), diyor. Dikkat etmemiz gereken noktaları belirtirken aynı zamanda motivasyon da sağlıyor.

Yazar çalışmasında kendi deneyimleri daha çok bu yönde olduğu için saha araştırması yapılan tezlerden ziyade ikincil kaynaklar üzerinden yazılan tezleri baz alıyor. Bu nedenle literatüre ve kütüphane araştırmalarına büyük önem veriyor. Bunun dışında "bilgi fişleri" ve notların öneminden sıkça bahsediyor. Günümüz teknolojisinde Simplenote, Evernote gibi not alma programları ile bilgi fişleri kullanımı başka bir boyuta taşınmış olsa da yazarın önem verdiği geleneksel yöntemlerin bazı durumlarda halen işlevsel olduğunu söyleyebiliriz. Zira geleneksel yöntemlerle alınan notların dijital ortamda alınan notlardan daha akılda kalıcı olduğu yapılmış olan bilimsel çalışmalarla da açıklanıyor (Mueller ve Oppenheimer, 2014).

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Nilüfer Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürlüğü, Ar-Ge ve İnovasyon Büro Sorumlusu, Orcid: 0000-0002-2929-5477, umutberkersevilmis@gmail.com

Eco, kitabında etik kurallarına oldukça değer veriyor. Bunun yanı sıra bilimsel mütevazılığa dikkat çekiyor. Yalnız mütevazılığın sınırının bilinmesi gerektiğini ifade ediyor. Gerektiği yerde mütevazı ve sağduyulu olunmasını ancak gerektiği yerde vakur ve mağrur olunmasını önemsiyor. Tez çalışması yapan kişinin, çalışma konusunda insanlığın sözcüsü olduğunu söylüyor.

Umberto Eco'nun bu eserini benzeri eserlerden, örneğin Rowena Murray'ın aynı isimli eserinden (Murray, 2014) ayıran en büyük özelliklerden birinin kullandığı mizahi dil olduğunu söyleyebiliriz. Bu dil, eseri daha çekici bir hale getirmekle birlikte, mizahi dilin kullanımının ölçülülüğü yazarın profesyonelliğini ortaya koyuyor. Zira her ne kadar mizahi bir dil kullansa da yazar, bilimsel bilginin önemi, literatür taramasının incelikleri, alıntı yapma, izinler ve araştırma etiği gibi önemli konuları ciddiyetle vurgulamayı başarıyor. Eco'nun ve Murray'ın eserlerinin Türkçe versiyonu diyebileceğimiz, tez yazım döneminde yaşanabilecek sorunlar için çözüm önerileri içeren ve bu süreçte okuyucuya bir yol arkadaşlığı vaat eden *Bu Tez Nasıl Bitecek* (Tayşir, 2019) isimli eser de aynı konuyu işliyor. Ancak Eco'nun mizahi dili, anlatımının samimiliği, usta bir hikâye anlatıcısı olmasından kaynaklanan başarılı üslubu, eserinin benzeri eserler arasından sıyrılarak ön plana çıkmasına yardımcı oluyor.

Tüm bunların yanı sıra yazar altı bölüm boyunca değindiği tüm konuları ayrıntılı örneklerle açıklıyor. İlk bölümde tez yazmanın neden gerekli olduğundan kitabın hedef kitlesine kadar gerekli açıklamaları verdikten sonra ikinci bölümde konu seçimine değiniyor. Bunun yanı sıra güncel olayları nasıl bilimsel bir konuya dönüştürebileceğimiz veya tez danışmanımızın istismarından nasıl kurtulabileceğimiz gibi pratik ve faydalı bilgiler veriyor. Üçüncü bölümde araştırma sürecinin derinliklerinde ilerlerken kütüphanelerin nasıl kullanılması gerektiği deneylerle anlatılıyor, kitapların hangi sırayla okunması gerektiğine dair ipuçları veriliyor. Dördüncü bölümde planlamanın ve bilgi fişlerinin öneminden bahseden yazar beşinci bölümde yazma aşamasının detaylarını veriyor. Burada kendi deneyimleri üzerinden yazma aşamasında işe yarayacak uyarılar, dikkat edilmesi gereken tuzaklar ve alışkanlıklar ayrıntılarıyla anlatılıyor. Bölüm sonunda ise bilimsel gururdan, özgüvenin ve özsaygının öneminden bahsederek okuyucuyu cesaretlendirmeyi ihmal etmiyor. Altıncı bölüm olan nihai redaksiyonun başında ise yazar son derece ilginç bir o kadar da etkili bir yöntemle başvuruyor. “Dikkat: Şimdi göreceğiniz bölüm basılı bir bölüm değildir”, diyor yazar, “Tezin son halini yazmak konusunda bir model işlevi taşımaktadır. Hatalar ve düzeltmeler bulunmaktadır.” ve ekliyor “Çünkü ne siz ne de ben kusursuz insanlarız” (s.273). Böylece yazar sadece tezin son kontrolünün nasıl yapılması gerektiği ile ilgili somut bir model ortaya koymakla kalmıyor, hataların nasıl düzeltileceği, yazım kuralları, tabloların kullanımı gibi hususlarda ayrıntılı bilgi veriyor. Tüm bunları yaparken verdiği somut örneklerle, kullandığı tablolarla, samimi üslubuyla gayet doyurucu ve açıklayıcı bir anlatım sunan yazar, tez yazım sürecini tüm ayrıntılarıyla işliyor.

Umberto Eco'nun “Tez Nasıl Yazılır?” isimli eserinde verdiği en önemli mesaj belki de tez yazmanın bir zorunluluk, zorlu bir süreç veya yıpratıcı bir iş olarak algılanmaması gerektiğidir. Tez yazım sürecinden keyif alınması gerektiği, tez yazmanın eğlenceli bir iş olduğu çünkü tez yazarken kullanılan ve öğrenilen hiçbir şeyin boşa gitmediği üzerinde önemle duran yazar, mühim olanın bu işi keyifle yapmak olduğunu söylüyor. Bunu söylerken de bilimsel bilginin tanımından yabancı dil bilmenin önemli olup olmadığına, literatür taramasının nasıl yapılması gerektiğinden bir öğrencinin tez danışmanının istismarından nasıl kurtulabileceğine kadar birçok konuya değiniyor. 1977'de yayınlanmış olmasına rağmen “Tez Nasıl Yazılır?”, tez yazma aşamasındaki her öğrencinin, her dönem pek çok konuda yardımına koşabilecek bir çalışma olma niteliğini koruyor.

Kaynakça

- Mueller Pam A., Oppenheimer Daniel M. (2014), The Pen is Mightier Than the Keyboard: Advantages of Longhand Over Laptop Note Taking, *Psychological Science Journal*, 25(6):1159-68
- Murray Rowena (2014), *Tez Nasıl Yazılır: Çalışma Becerilerini Geliştirmek*, Çev. Şakir Çinkır, 1. Baskı, İstanbul: Anı Yayıncılık
- Tayşir Eyüp Aygün (2019), *Bu Tez Nasıl Bitecek*, 1. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları